

Стаття посвячена аналізу факторів і тенденцій розвитку системи післядипломного образования і підвищення кваліфікації учителів англійського мови в країнах Європейського Союзу. Определены основные подходы к организации и обеспечению последипломного образования и повышения квалификации учителей, проанализированы разные способы и формы задействования учителей в повышении квалификации. Выделены основные факторы, которые влияют на эффективность последипломного образования и повышения квалификации учителей, а также представлены основные тенденции, которые происходят в системах образования европейских стран и определяют отдельные аспекты последипломного образования и повышения квалификации учителей англійського мови.

Ключевые слова: последипломное образование, повышение квалификации, учитель англійського мови, факторы, тенденции.

The aim of the article lies in determination of the main tendencies in the development of the system of post-graduate education and professional development of teachers of English in the European Union countries as well as the factors causing such development. The methodology of the research covers the following aspects: systemic approach to education as a complex, interconnected, developing structure; theory of continuous development as a factor of individual growth; theory, concept and technologies of professional education; theory of post-graduate education; fundamental research in the sphere of adult education. Recently the tendency for changes of the forms of post-graduate education and professional development has been observed in the EU countries. Traditional forms, such as workshops, conferences and courses are still well presented in the majority of educational systems, although new forms of post-graduate education and professional development are appearing and find support primarily among teachers. The article deals with the analysis of factors and tendencies of development of the system of post-graduate education and professional development of teachers of English in the European Union countries. Main approaches to the organization and providing of post-graduate education and professional development of teachers are defined, various methods and forms of involvement of teachers in professional development are analysed. Key factors influencing the efficiency of post-graduate education and professional development of teachers are distinguished. Essential tendencies occurring in the systems of education of European countries causing specific aspects of post-graduate education and professional development of teachers of English are presented.

Key words: post-graduate education, professional development, teacher of English, tendencies, factors.

УДК 378.095

Бхіндер Наталія Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національна академія Державної прикордонної служби

імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРИКОРДОННИКІВ У РЕСПУБЛІЦІ ІНДІЯ

У статті вивчено організаційно-педагогічні технології, що імплементовані у процесі професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія, а саме: мікронавчання, капсульне навчання, каскадне навчання, перехресне навчання та горизонтальне навчання. Крім того, автор детально описує їхні особливості, вимоги до правильного застосування, а також переваги для вдосконалення процесу професійної підготовки прикордонників. Беручи до уваги наукові джерела та нормативні документи, автор вказує курси, які викладають у відомчих навчальних закладах Республіки Індія з використанням організаційно-педагогічних технологій.

Ключові слова: прикордонники, технологія, мікронавчання, капсульне навчання, каскадне навчання, перехресне навчання, горизонтальне навчання

Постановка проблеми. Нові технології, форми та методи навчання, технічні засоби генерують значні можливості для підвищення ефективності підготовки фахівців, а інновація в освіті, в свою чергу, означає нові досягнення в галузі освіти з метою підвищення навчальних результатів тих, хто навчається, тому можна стверджувати, що інноваційні технології в процесі професійної підготовки стосуються нових або вдосконалених технологій навчання, метою яких є підвищення ефективності викладання, оцінювання, організації та власне навчання. Крім того, вважаємо за доцільне вивчати зарубіжний досвід щодо імплементції інноваційних технологій у процесі професійної підготовки, які очікувано можуть призвести до підвищення ефективності формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інноваційні технології є темою досліджень багатьох вчених, зокрема Г. Хасан, Дж. Луні, Т. Вільямс, Д. Бревер, Ч. Наїк, С. Ханг, К. Кіркланд, Д. Слутч, тощо. В той же час вважаємо за доцільне виділити дослідників, які вивчали інноваційні технології, а саме: мікронавчання (Й. Сінгх, К. Райан, А. Ремеш, М. Сайед, В. Пунія, Н. Ананткрішнан, Т. Рама, М. Ванаджа); каскадне навчання (М. Дічаба, М. Мокхеле, Т. Караліс, Й. Оно, Е. Фіске, Г. Ладд, Ш. Джоші, В. Наранг та ін.); капсульне навчання (Р. Бхатія, У. Наїр, З. Саседі, Дж. Фаталакі, М. Назарі, Ю. Банерджі, Дж. Даш, тощо); перехресне навчання (Д. Шарма, В. Перейра, А. Малік, Ж. Годард, Ш. Дедхія, Е. Салас, Т. Такада, С. Васанті, С. Рабійятхула Басарія, тощо); горизонтальне навчання (В. Гоель, М. Мурал, Д. Боунд, Р. Кохен, Дж. Сампсон, С. Буч, К. Коєдінгер, Р. Пеллетіер,

Т. Джайн, М. Капур, С. Секхрі, Ю. Сінгх, С. Райчаудхурі та ін.). Проте слід відмітити недостатню увагу українських дослідників процесу професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія.

Мета статті: вивчити організаційно-педагогічні технології в процесі професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія, проаналізувати особливості їх імплементції для можливого застосування в Україні.

Результати дослідження. Організаційно-педагогічні технології є сукупністю нових чи вдосконалених можливостей, ідей, засобів, які забезпечують підвищення ефективності професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія. Прикладами організаційно-педагогічних інноваційних підходів до професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія є: мікронавчання, капсульне навчання, каскадне навчання, перехресне навчання та горизонтальне навчання. Проаналізуємо їх детальніше.

Мікронавчання означає «підхід, під час якого той, хто навчається, виконує роль викладача для невеликої групи у визначений період часу, навчаючи обмежене коло навичок чи пояснюючи чітко окреслений початковий матеріал» [17, с. 69]; спосіб представлення невеликої частини заняття для детального вивчення самими слухачами [14], демонстрація певної моделі поведінки, яку той, хто навчається, опанує за допомогою імітації [1]. Д. Аллен та К. Райан окреслили такі особливості мікронавчання: мікронавчання є справжнім навчанням, під час якого демонструється тема з програми підготовки фахівця, яка до цього не була представлена викладачем; заняття у форматі мікронавчання зменшує кількість труднощів, які можуть виникнути у тих, хто навчається; підготовка до виконання конкретних професійних завдань; застосування

індивідуального підходу; швидкий зворотній зв'язок; практика лідерських якостей та навичок викладання [1], які необхідні у майбутньому для виконання ролі інструктора в підрозділі. Мікронавчання – інновація, яка використовується переважно для підготовки офіцерів-інструкторів та передбачає створення справжньої навчальної ситуації для розвитку професійних вмінь. У процесі професійної підготовки прикордонників у індійських відомчих навчальних закладах мікронавчання імплементується під час частини заняття для подачі окремого питання (мікроурок). Викладач фіксує результати слухача та оцінює його діяльність під час демонстрації. Мікронавчання є обов'язковою формою підготовки прикордонників у відомчих навчальних закладах, а проведення заняття є підсумковою формою оцінювання з дисциплін «Підготовка інструкторів» та «Методика навчання».

Каскадне навчання означає «низхідний підхід до професійної підготовки, метод розподілення знань та навичок» [10, с. 105], модель передачі знань та навичок від фахівців вищого рівня до нижчого. Каскадне навчання широко використовується для підготовки військовослужбовців у Республіці Індія, у тому числі прикордонників. Так, в системі професійної підготовки прикордонників каскадне навчання полягає у тому, що експерт на державному рівні згідно сертифікованої програми у відомчому навчальному закладі чи центрі підготовки офіцерів готує 6 інструкторів-викладачів. Далі кожен інструктор-викладач у центрі підготовки чи у військовій частині готує 6 інструкторів другого рівня, які в подальшому повинні підготувати по 6 солдат кожен [2] до виконання певного завдання чи сформуванню з них специфічні військові навички. Каскадне навчання у процесі підготовки прикордонників в Республіці Індія спрямоване на імплементування коротких курсів від 10 днів до 2 місяців, а також довгих – тривалістю 1 рік. Короткими курсами є: «Протидія повстанській та сепаратистській діяльності», «Протидія стихійним лихам», «Знешкодження вибухових пристроїв», «Протидія контрабанді», «Виявлення фальшивих купюр», «Паспортний контроль», «Спілкування з місцевим населенням», «Невербальна комунікація», «Допит порушника кордону» та ін. Каскадний курс тривалістю 1 рік впроваджено в Індо-Тибетській прикордонній поліції для вивчення китайської мови.

Капсульне навчання – технологія, що полягає у впровадженні в навчальний процес коротких, стислих курсів з різних дисциплін. Для часового скорочення курсу використовують такі способи: формування невеликих навчальних груп; збільшення завдань на самостійну підготовку; використання відеоматеріалів та аудіоверсій посібників; використання мультимедійних програм для опрацювання матеріалу; організація такого курсу під час літнього семестру. Для проведення капсульних курсів залучається дві групи викладачів: інструктори та консультанти. Інструктори проводили лекції, присутні були під час дебатів та здійснювали контроль навчальної діяльності. Консультанти були присутні під час перегляду відеосюжетів, прослуховування аудіозаписів, а також частково під час самостійної роботи курсантів. Серед капсульних курсів поширеними є курси для ознайомлення прикордонників з принципами роботи програмного забезпечення, які проводяться в цивільних навчальних закладах. Крім того значну кількість спеціалізованих капсульних курсів для військових інженерів проводять у Військовому інституті підготовки офіцерів та Інституті технологій озброєння («Курс для підготовки офіцерів-інженерів», «Танкові технології», «Курс для офіцерів-інженерів Берегової охорони», «Управління та забезпечення якості інженерної техніки та озброєння», «Технологія БТР», «Курс підготовки офіцерів логістичного забезпечення», «Додаткова військова підготовка», «Забезпечення якості та надійності військової техніки» [4]). Згідно з урядовою програмою короткотермінових курсів для офіцерів військових формувань та правоохоронних органів на 2017 – 2018 н. р. [7] передбачено такі курси: «Взаємодія зі ЗМІ», «Відомча комунікація», «Кризова комунікація», «Електронні ЗМІ», «Міжособистісна комунікація». Окремо для прикордонників виділяють капсульні курси, які стосуються безпосередньо охорони

кордону, міграційної політики, а також курси з країнознавства сусідніх країн, особливо Пакистану та Китаю.

Перехресне навчання, за визначення Д. Шарми, означає практику переміщення курсантів та військовослужбовців в інші підрозділи з метою підготовки до виконання різних завдань [16]. В. Перейра та А. Малік стверджують, що перехресне навчання – альтернативний вид стажування під час професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах [13]. Основна мета перехресного навчання – збільшення досвіду тих, хто навчається, розширення кількості професійних навичок та підготовка до вирішення професійних завдань нестандартними методами [5], що дуже важливо для військового середовища, яке має стабільну та чітку організацію. Перехресне навчання – зміна способу мислення майбутнього фахівця, створення для нього можливості вивчити способи виконання специфічних функцій в межах професійної діяльності. Перехресне навчання змінює індивідуальний спосіб виконання професійних завдань тим, хто навчається [18].

У ході підготовки прикордонників у Республіці Індія застосовують такі види перехресного навчання: навчальні візити у складі групи; навчання в іншій групі того самого чи іншого навчального закладу; одиночне переміщення в органи охорони кордону; мініротація. На думку В. Перейри та А. Маліка перехресне навчання має включати такі види роботи: роботу в команді, розширення посадових обов'язків, «коло якості» (регулярні зустрічі для обговорення та вирішення професійних завдань), гнучке розподілення завдань, вправа «самокерована команда» [13]. Дж. Опроско [12] вважає, що викладач не повинен втручатися у процесі переміщеного слухача, а лише моніторити його діяльність.

Горизонтальне навчання – двостороннє взаємне навчання, що передбачає обмін знаннями, ідеями, навичками між тими, хто навчається [8]; прозорий та планований процес навчання майбутніх фахівців, який полягає у взаємообміні досвіду між усіма учасниками навчальної групи, їхньою спільною діяльністю, спроектовану певним контекстом [3]. Основними характеристиками горизонтального навчання є рівність, взаємність, структурованість процесу навчання, яка залежить від поставленого завдання. У горизонтальному навчанні особливого значення набуває власне процес навчання, який окрім виконання завдання включає й емоційну взаємідтримку рівних учасників, яку вони можуть запропонувати один одному. На практиці горизонтальне навчання імплементується, коли детально пояснено особливості та правила його застосування під час курсу, на це відводиться певний час та відбулася попередня апробація такого виду діяльності. Також потрібно заздалегідь обговорити оцінювання цього виду роботи, обсяг роботи, яку повинні виконати слухачі. Р. Кохен та Дж. Сампсон наполягають, що навчання у форматі рівних учасників має відбуватися добровільно, і якщо виникають заперечення щодо обсягу роботи чи важкості завдання, викладачу рекомендовано відмінити чи замінити таку вправу [3]. Горизонтальне навчання застосовується під час вивчення усіх курсів без винятку на всіх рівнях професійної підготовки.

Горизонтальне навчання – ефективний механізм для формування професійних навичок за умови створення сприятливого середовища та мінімізації поведінкових труднощів рівних учасників. Слухачі самі навчаються, коли пояснюють щось іншим чи спільно виконують завдання, а також у них формуються вміння організувати та планувати навчальну діяльність, працювати в команді, здійснювати зворотній зв'язок, оцінювати чийсь та власну діяльність [11]. Індійські вчені Т. Джайн та М. Капур [9] вважають, що горизонтальне навчання має більший позитивний ефект на старших курсах чи на етапі професійної військової освіти у порівнянні зі звичайними навчальними групами курсантів. Крім того, С. Секхрі наголошує [15], що горизонтальне навчання має особливо важливе значення в індійському багатокультурному суспільстві, оскільки є можливість для представників різних релігій, культурних спільнот та каст усунути стереотипи й працювати разом з метою виконання професійних завдань в майбутній діяльності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, на основі аналізу імплементації організаційно-педагогічних технологій ми можемо зробити висновок, що у процесі професійної підготовки вирішуються наступні проблеми, які характерні для відомчих навчальних закладів Республіки Індія, а саме: 1) забезпечення викладачами та інструкторами з фахових дисциплін; 2) забезпечення якісною професійною підготовкою у максимально короткі строки; 3) активна участь усіх учасників процесу навчання; 4) підвищення рівня професійних знань та навичок, розширення кругозору, ознайомлення з нестандартними способами вирішення задачі, а також вдосконалення необхідних професійних якостей

(відповідальність, пунктуальність, лідерство, тощо); 5) вдосконалення вміння працювати в команді та навичок міжособистісного спілкування; 6) зменшення фінансового навантаження на відомчий навчальний заклад; 7) підвищення мотивації до професійної діяльності та самооцінки майбутніх фахівців, зменшення професійного вигорання, елімінація негативних психологічних станів; 8) доступність подачі нового матеріалу, зниження напруги в групі та створення сприятливої дружньої атмосфери. В подальшому планується вивчити імплементацію психолого-педагогічних технологій у процесі професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія.

Список використаних джерел

1. Allen D. W. *Microteaching* / D. W. Allen, K. Ryan. – Boston: Addison-Wesley Pub. Co., 1969. – 151 p.
2. Barrett A. Monitoring and evaluating INSET in India: Challenges and possible solutions // *Teacher Development and Education in Context: A selection of papers of Annual International IATEFL conference (15 March, 2010)* / Ed. by Sheehan S. – Harrogate, 2010. – P. 5 – 16.
3. Cohen R. Implementing and managing peer learning / Cohen R., Sampson J. // *Peer Learning in Higher Education: Learning from and with Each Other* / Ed. by Boud D., Cohen R., Sampson J. – London: Kogan Page, 2001. – P. 50 – 66.
4. Dash J. P. Skilling Gaps in Defence Sector for “Make in India” // *Indian Defence Review*. – Vol. 32. – April- June 2017. – Режим доступу: <http://www.indiandefencereview.com/spotlights/skilling-gaps-in-defence-sector-for-make-in-india/>
5. Dedhia Sh. *Edyfing Effective Training and Development*. – Solapur: Laxmi Book Publication, 2015. – 161 p.
6. Dichaba M. M. Does the Cascade Model Work for Teacher Training? Analysis of Teachers’ Experiences. / M. M. Dichaba, M. L. Mokhele // *International Journal of Educational Sciences*. – No. 4(3). – 2012. – P. 249 – 254.
7. Government of India 2017-2018 Short Term Training Programmes. – Режим доступу: <http://www.gov.gd/egov/pdf/announcements/india-short-course.pdf>
8. Griffiths S. *Enhancing Student Learning Through Peer Tutoring in Higher Education* / Griffiths S., Houston K., Lazenbatt A. – Coleraine: University of Ulster, 1995. – 124 p.
9. Jain T. The Impact of Study Groups and Roommates on Academic Performances / Jain T., Kapoor M. // *Indian School of Business Working Paper*. – October 13, 2013. – Режим доступу: <https://poseidon01.ssm.com/delivery.php>
10. Karalis T. Cascade Approach to Training: Theoretical Issues and Practical Applications in Non - Formal Education // *Journal of Education & Social Policy*. - Vol. 3. - No. 2. – 2016. – P. 104 – 108.
11. Mural M. Peer-to-peer learning: Entrepreneurs from Silicon Valley and India swap tales of their experience / Mural M., Abrar P. // *The Economic Times*. – November 24, 2014. – Режим доступу: <https://economictimes.indiatimes.com/small-biz/entrepreneurship/peer-to-peer-learning-entrepreneurs-from-silicon-valley-and-india-swap-tales-of-their-experience/articleshow/45141624.cms>
12. Oprosko J. *Internal Audit: The Next Step – Training* // *Indian Gaming* August 2007. – P. 46. – 47.
13. Pereira V. *Human Capital in the Indian IT / BPO Industry* / Pereira V., Malik A. – London: Palgrave Macmillan; 2015. – 208 p.
14. Remesh A. Microteaching, an efficient technique for learning effective teaching // *Journal of Research in Medical Sciences*. - 2013. – 18(2). – P. 158 – 163.
15. Sekhri S. Does Academic Peer Quality Promote Solidarity? Evidence from Caste Based Peer Effects in India. – September 2012. – Режим доступу: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.248.4820&rep=rep1&type=pdf>
16. Sharma D. *Leadership Lessons from the Military*. – New Delhi: SAGE Response, 2014. – 184 p.
17. Singh Y. K. *Micro-Teaching: Modified Syllabus of Indian Universities/Training Institute & Colleges* / Ed. by Sharma A. – New Delhi: APH Publishing Corporation, 2004. – 257 p.
18. Vasanthi S. *Cross Training Employees – A Conceptual Review* / Vasanthi S., Rabiyaathul Basariya S. // *International Journal of Advanced Research in Science, Engineering and Technology*. - Vol. 4. - Issue 3. – 2017. – P. 3542 – 3545.

References

1. Allen D. W. *Microteaching* / D. W. Allen, K. Ryan. – Boston: Addison-Wesley Pub. Co., 1969. – 151 p.
2. Barrett A. Monitoring and evaluating INSET in India: Challenges and possible solutions // *Teacher Development and Education in Context: A selection of papers of Annual International IATEFL conference (15 March, 2010)* / Ed. by Sheehan S. – Harrogate, 2010. – P. 5 – 16.
3. Cohen R. Implementing and managing peer learning / Cohen R., Sampson J. // *Peer Learning in Higher Education: Learning from and with Each Other* / Ed. by Boud D., Cohen R., Sampson J. – London: Kogan Page, 2001. – P. 50 – 66.
4. Dash J. P. Skilling Gaps in Defence Sector for “Make in India” // *Indian Defence Review*. – Vol. 32. – April- June 2017. – Retrieved from: <http://www.indiandefencereview.com/spotlights/skilling-gaps-in-defence-sector-for-make-in-india/>
5. Dedhia Sh. *Edyfing Effective Training and Development*. – Solapur: Laxmi Book Publication, 2015. – 161 p.
6. Dichaba M. M. Does the Cascade Model Work for Teacher Training? Analysis of Teachers’ Experiences. / M. M. Dichaba, M. L. Mokhele // *International Journal of Educational Sciences*. – No. 4(3). – 2012. – P. 249 – 254.
7. Government of India 2017-2018 Short Term Training Programmes. – Retrieved from: <http://www.gov.gd/egov/pdf/announcements/india-short-course.pdf>
8. Griffiths S. *Enhancing Student Learning Through Peer Tutoring in Higher Education* / Griffiths S., et al. – Coleraine: University of Ulster, 1995. – 124 p.
9. Jain T. The Impact of Study Groups and Roommates on Academic Performances / Jain T., Kapoor M. // *Indian School of Business Working Paper*. – October 13, 2013. – Retrieved from: <https://poseidon01.ssm.com/delivery.php>
10. Karalis T. Cascade Approach to Training: Theoretical Issues and Practical Applications in Non - Formal Education // *Journal of Education & Social Policy*. - Vol. 3. - No. 2. – 2016. – P. 104 – 108.
11. Mural M. Peer-to-peer learning: Entrepreneurs from Silicon Valley and India swap tales of their experience / Mural M., Abrar P. // *The Economic Times*. – November 24, 2014. – Retrieved from: <https://economictimes.indiatimes.com/small-biz/entrepreneurship/peer-to-peer-learning-entrepreneurs-from-silicon-valley-and-india-swap-tales-of-their-experience/articleshow/45141624.cms>

12. Oprosko J. Internal Audit: The Next Step – Training // Indian Gaming August 2007. – P. 46. – 47.
13. Pereira V. Human Capital in the Indian IT / BPO Industry / Pereira V., Malik A. – London: Palgrave Macmillan; 2015. – 208 p.
14. Remesh A. Microteaching, an efficient technique for learning effective teaching // Journal of Research in Medical Sciences. - 2013. – 18(2). – P. 158 – 163.
15. Sekhri S. Does Academic Peer Quality Promote Solidarity? Evidence from Caste Based Peer Effects in India. – September 2012. – Retrieved from: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.248.4820&rep=rep1&type=pdf>
16. Sharma D. Leadership Lessons from the Military. – New Delhi: SAGE Response, 2014. – 184 p.
17. Singh Y. K. Micro-Teaching: Modified Syllabus of Indian Universities/Training Institute & Colleges / Ed. by Sharma A. – New Delhi: APH Publishing Corporation, 2004. – 257 p.
18. Vasanthi S. Cross Training Employees – A Conceptual Review / Vasanthi S., Rabiyaathul Basariya S. // International Journal of Advanced Research in Science, Engineering and Technology. - Vol. 4. - Issue 3. – 2017. – P. 3542 – 3545.

В статті вивчено організаційно-педагогічні технології, які впроваджені в процесі професійної підготовки пограничників в Республіці Індія, а саме: мікрообучення, капсульне навчання, каскадне навчання, перехрестне навчання та горизонтальне навчання. Крім того, автор детально описує їх особливості, вимоги до їх правильного використання, а також переваги для удосконалення процесу професійної підготовки пограничників. Беря до уваги наукові джерела та нормативні документи, автор вказує курси, які викладаються в відповідних навчальних закладах Республіки Індія з використанням організаційно-педагогічних технологій.

Ключові слова: пограничники, технологія, мікрообучення, капсульне навчання, каскадне навчання, перехрестне навчання, горизонтальне навчання

The topic of the article concerns organizational and pedagogical technologies in the process of professional training of border guards in the Republic of India. The aim of the article is to study organizational and pedagogical technologies in the process of professional training of border guards in the Republic of India and to analyze the peculiarities of their implementation. Methods of investigation. During investigation the author used a wide range of methods. The most distinguishing are the following: archival research, content analysis, generalization of scientific material, deductive method of analysis. Living in the Republic of India for a while the author used non-participant observation method. Results. It has been found that in the process of professional training of border guards in the Republic of India the following organizational and pedagogical technologies are used: microteaching, capsule learning, cascade learning, cross-learning, and peer learning. All the technologies described have a positive impact upon the process of formation of professional competence of future experts of border agencies. Novelty. The author was the first to investigate organizational and pedagogical technologies in the process of professional training of border guards in the Republic of India. Practical importance. Having found that there are similar social, economical and political tendencies as well as types of threats at the border in Ukraine and the Republic of India we have come to the conclusion that it is of vital importance to investigate the system of professional training of border guards in the Republic of India in details and reveal its innovative technologies with further creative implementation for training of personnel of the State Border Guard Service of Ukraine.

Keywords: border guards, technologies, microteaching, capsule learning, cascade learning, cross-learning, peer learning

УДК 37.015.31:7

Гнатів Зоряна Ярославівна,

кандидат філософських наук, доцент кафедри
методики музичного виховання і дирижування,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРІ ОСВІТИ

В статті виявлено та обґрунтовано сучасні тенденції розвитку естетичного виховання в українському та європейському просторі освіти, встановлено місце і значення естетичного виховання для всебічного і гармонійного розвитку особистості, її культурної ідентичності в сучасних цивілізаційних умовах.

Ключові слова: європейський освітній простір, європейська культурна ідентичність, інтернаціоналізація освіти, мета виховання, естетичне виховання.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку європейського освітнього простору визначені динамікою утвердження у країнах-учасниках Болонського процесу його вимог і настанов, які спрямовані на консолідацію потенціалу у сферах освіти і культури, що сприяє створенню робочих місць, економічному зростанню та утвердженню соціальної справедливості. У рамках єдиного Європейського освітнього простору до 2025 року планується запровадити єдину картку студента; забезпечити взаємне визнання дипломів; посилити співпрацю з удосконалення системи вищої освіти; розвивати знання іноземних мов (мінімум двох на додаток до рідної); заохочувати процес навчання упродовж усього життя; ширше запроваджувати інновації та цифрові технології в освітньому процесі; створити мережу європейських університетів; гарантувати соціальний захист викладачів; залучати інвестиції в освітню галузь та захищати культурну спадщину європейської ідентичності. При цьому визначено непорушні основи європейської спільноти – культура та знання. Як зазначив голоуючий на Першому європейському Саміті

з питань освіти (25.01.2018 р., Брюссель) Комісар ЄС з питань освіти, культури, молоді та спорту Тібор Навраксик, сучасна освіта допомагає нам адаптуватися до змін у світі, розвивати європейську ідентичність, розуміти інші культури та отримувати нові навички, які потрібні в суспільстві, що стає більш мобільним, мультикультурним і цифровим [8]. Проблема захисту, збереження та розвитку європейської культурної ідентичності як тенденції європейської освіти в її загальному та особистісному вимірах корелюється з проблемою освіти та виховання, зокрема естетичного виховання в умовах інтернаціоналізації вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До вирішення проблеми естетичного виховання в системі сучасної європейської та української освіти зверталися українські та зарубіжні філософи, педагоги, психологи, зокрема: В.Мовчан трактує естетику як теорію виховання особистості, ключовим поняттям якої є «естетичне»; А.Пасіниченко розглядає шляхи формування європейської ідентичності засобами культури та виховання; М.Пашенко та І.Красноштан встановлюють генезис ідеї про всебічний та